

Azərbaycan-BƏƏ strateji əməkdaşlığı: müsbət münasibətlərin palitrası

Azərbaycan beynəlxalq siyasetin fəal və inklüziv mövqeyi ilə seçilən iştirakçısına çevrilib. Prezident İlham Əliyevin uzaq-görən və sistemli siyaseti, milli maraqlara əsaslanan diplomatik fəallığı nəticəsində ölkəmizin qlobal müstəvidə rolü getdiçə daha da möhkəmlənir.

Bir-birinin ardınca reallaşan yüksək səviyyəli səfərlər, həmçinin xarici liderlərin ölkəmizə təşrif buyurması Azərbaycanın beynəlxalq əlaqələr sistemindəki mövqeyini gücləndirmək yanaşı, siyasi və iqtisadi əlaqələrə də yeni nəfəs verir. Hər bir görüş, rəsmi ziyarət ölkələr arasında əməkdaşlıq platformasını genişləndirir, dostluq münasibətlərini daha da dərinləşdirir. Hazırda Azərbaycanın xarici siyaset gündəmində eyni vaxtda bir neçə prioritet istiqamət özünü göstərir. Avropa ilə enerji və təhlükəsizlik sahəsində qurulan strateji tərəfdaşlıq, Türk Dövlətləri Təşkilatı çərçivəsində möhkəmlənən qardaşlıq münasibətləri, eyni zamanda Ərəb dünyası ilə inkişaf edən əlaqələr ölkəmizin çoxvektorlu diplomatiyasının uğurlarını əyani şəkildə ortaya qoyur. Bu yalnız regionlararası münasibətlərə deyil, həm də qlobal əməkdaşlıq modelinə ciddi töhfələr verir.

(davamı 2-ci səhifədə)

Əsas istiqamətlərdən biri de Azərbaycanın Birleşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə münasibətləridir. Bu tərəfdəşləq sade əməkdaşlıq çərçivəsini çoxdan geridə qoyaraq artıq strateji əhəmiyyət daşıyan modelə çevrilib. Burada əsas fundament qarşılıqlı hörmət, bərabərhüquqlu münasibətlər ve iqtisadi-mədəni integrasiyadır. Azərbaycanın yüksək texnologiyalar, bərpəolunan enerji, investisiya və iqlim diplomatiyası sahəsində atdıqlı addımlar BƏƏ ilə əlaqələrin dərinləşməsinə yeni istiqamət verir.

Azərbaycan ile Birleşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında qurulan münasibətlər derin köklər və orta maraqlara əsaslanan tərəfdəşliq nümunəsidir. 1992-ci ilde rəsmi şəkildə təməlləri qoyulan əlaqələr illər ərzində qarşılıqlı inam, hörmət və ortaq dəyərlər üzərində inkişaf edərək strateji səviyyəyə yüksəlib. Əməkdaşlığın bünövrəsi xalqlar arasında uzanan mənəvi yaxınlıqda, bir-birini anlayan və dəstəkləyən dövlətlər arasında formallaşan qarşılıqlı münasibətdə eks olunur. Xüsusilə BMT və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı kimi beynəlxalq platformalarda iki ölkənin bir-birinə verdiyi dəstək münasibətlərin nə qədər səmimi və sabit olduğunu göstəricisidir.

Azerbaycan-BƏƏ əlaqəlerinin yüksəlisi ndı. 1993-cü ildən başlayaraq yeni mərhələ formalaşdı. Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı ilə Azerbaycan diplomatiyasında yeni istiqamətlər müəyyənləşdi və ərəb dünyası ilə münasibətlərə xüsusi önəm verildi. Ulu Öndərin əzaqqörəti, siyaseti, İslam dünyası ilə əlaqələrin gücləndiriləməsi yönündə atıldığı addımlar həm diplomatik, həm də mədəni-humanitar sahələrdə mühüm nəticələr yarandı. Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilən strateji xətt 2005-ci ildən Ərəb Dövlətləri Liqası ilə imzalanmış Anlaşma Memorandumu və Azerbaycanın bu qurumda müəşahideçi statusu qazanması ilə daha da dərinleşdi. 2006-ci ilin noyabrında Prezident İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliliklərinə rəsmi səfəri deyilənlərə éyani səbətdur. Həmin səfər çərçivəsində imzalanan sənədlər - iqtisadi, ticarət, texniki əməkdaşlıq, ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması, investisiyaların təşviqi və qarşılıqlı qorunma si kimi sahələri əhatə edən sazişlər münasibətlərə daha da genişləndirdi. Bu, Azerbaycan və BƏƏ arasında iqtisadi əməkdaşlıq üçün sabit və inam zəmin yaratdı. Səhiyyə, herbi əməkdaşlıq və a təhsil sahəsində əlde olunan razılışmalarda eyrə zamanda sosial və insani müstəviidə də inkişaf etdiyini təsdiqləyir. BƏƏ-nin xeyriyyə təşkilatlarının xüsusilə "Dar əl-Bir" Xeyriyyə Cəmiyyəti və Zayed bin Sultan Əl Nəhyan Xeyriyyə Təşkilatının Azer baycan xalqına göstərdiyi yardım, bu dostluğunu humanitar aspektini ön plana çıxarır. Belə ki, 30 ilə yaxın bu təşkilatlar mecburi köçkün soydaşları miza müntəzəm olaraq humanitar dəstək vermişlər.

Azerbaycan Prezidenti İlham Əliyev Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın dəvəti ilə bu il yanvarın 13-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işguzzar səfər etmişdi. Ümumiyyətlə, Ərəb dünyası ilə Azərbaycan

Azərbaycan-BƏƏ strateji əməkdaşlığı: müsbət münasibatların palitrası

nın elaqələri, qədim İslam aləminin qovşağından formallaşmış intellektual körpülərin, qarşılıqlı hörmətin və ortaq dəyərlərin üzerinde yüksəlib. Bu günkü reallıqlar isə tarixi bağların diplomatik və iqtisadi çalarlarla daha da möhkəmləndiyini göstərir. Ərəb ölkələri her zaman Azərbaycanın beynəlxalq arenadakı mövqeyini qətiyyətə dəstekləyərək tərəfdalar sırasında olub. Qarabağın işğaldan azad edilməsi, 44 günlük Vətən müharibəsində xalqımızın haqlı mübarizəsi zamanı ərəb dövlətlərinin nümayiş etdirdiyi açıq siyasi mövqə mənəvi həmçəyişin təzahürü kimi dəyərləndirilməlidir. Ərəb Dövlətləri Liqasına üzv ölkələr Azərbaycanın suverenliyini və ərazi bütövlüyünü dəstekləyərək bəyanatlarla çıxış etməklə, beynəlxalq hüququn yanında olduqlarını nümayiş etdiriblər. Məhz bu ilin yanvar ayında sözügedən mənəvi və siyasi dayaq Prezident İlham Əliyevlə Birləşmiş Ərəb Əmirliliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayyed Al Nəhyan arasında keçirilən görüşdə daha parlaq ifadəsini tapdı. Həmin görüş Azərbaycanın BƏƏ münasibətlərinin strateji tərəfdəşləşməsinə yüksəldiyinin rəsmi təsdiqi idi. Görüşdə BƏƏ Prezidenti 2024-cü ildə Azərbaycana səfərlərini xüsusilə də Bakıda keçirilən COP29 tədbirində işləmə tirakını xatırladaraq bu mühüm tədbirin əhəmiyyətini vurğuladı. Prezident İlham Əliyev isə Azərbaycanın BƏƏ ilə əməkdaşlığının bu beynəlxalq tədbirlərdəki rolundan bahis etdi.

Xüsusişlə, son illərdə baş verən hadisələr, keçirilən görüşlər və imzalanan sazişlər göstərir ki, iki ölkə arasında qurulan münasibətlər gələcəyə hesablanmış güclü ittifaqın bünövüsünü təşkil edir. BƏΘ-nin Azərbaycanın bərpaolunan enerji sektoruna qoymuş olduğu irimiqyaslı sərmayelər qarşılıqlı inam və dostluğunun təzahürüdür. Bu investisiyalar Azərbaycanın "yaşıl enerji" gündəliyinə beynəlxalq dəstək olmaqla yanaşı, BƏΘ-nin Cənubi Qafqazda sabitliyə və davamlı inkişafə verdiyi əhəmiyyətin göstəricisidir. Ənənəvi enerji sahəsində davam edən əməkdaşlıq da bu münasibətlərin çoxşaxəli xarakterini daha da gücləndirir. Məhz yanvar ayında ölkə başçımızın BƏΘ-ye səfəri çərçivəsində yüksək səviyyədə keçirilən görüşlər zamanı ölkə liderləri təkçə ikitərəfli münasibətləri deyil, həm də regional və qlobal əhəmiyyət kəsb edən aktual məsələləri əhatə edən geniş və səmərəli fikir mübadiləsi aparıblar. Müzakirələr nəticəsində əməkdaşlığın gələcək istiqamətləri daha da aydınlaşdırıb, ortaq maraqlar əsasında yeni təşəbbüslerin əsasları qoynulub. Sözsüz ki, belə bir siyasi iradə iki ölkə arasında stratejik tərəfdaşlığın yeni üfüqlərə doğru irəlilediyindən xəber verir. Xatırladaq ki, bu il yanvarın 14-də Əbü-Dabide keçirilən Dayanıqlılıq Həftəsinin rəsmi açılış mərasimi və Zayed Dayanıqlılıq Mükafatının təqdimatı da bu əməkdaşlığın ekoloji və qlobal aspektlərdəki dəyərini on plana çıxırdı. Prezident İlham Əliyevin tədbirdə iştirakı və Əmirliliklər tərəfindən göstərilən yüksək diqqət Azərbaycanın lider rolunu daha da gücləndirir. Xatırlatmaq yerine düşər ki, 2023-cü ilin sonunda da Azərbaycan Prezidenti Əbü-Dabi

Davamlılıq Həftəsinə dəvət olunmuşdu, bu da tərəflər arasında davamlı siyasi dialoqun və qarşılıqlı hörmətin sübutudur.

Münasibətlərin dinamik və çoxşaxəli təbəti içərisində enerji sektorу xüsusi çəkisi ilə seçilir. Bu sahə dostluğun və qarşılıqlı etimadın möhkəm dayağına əvərilib. Tarixin neft və qaz üzərində qurduğu tərəfdəşlıq bu gün daha irəli - "yaşıl enerji" - yə doğru addımlayır. İki dövlət arasında enerji əməkdaşlığı qlobal enerji gündəmində söz sahibi olan müasir və davamlı layihələrə yönəlib. Məlumdur ki, Azərbaycan zəngin təbii resursları ilə uzun illərdir Avropanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynayır. Ancaq indi yeni bir mərhələ başlayıb. Rəsmi Bakı diqqətini "yaşıl enerji" yə yönəldərək gələcəyin enerji xəritəsində fərqli bir mövqə tutmağa hazırlaşır. Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda tam təsdiqlənmiş 157 qıqavatlıq külək enerjisi potensialı Azərbaycanın "yaşıl enerji" gücünü, regionda ekoloji transformasiyanın aparıcı oyuncusu olmaq iddiasını ifadə edir. Bu iddialı vizyonun gerçəkləşməsində BƏƏ ilə əməkdaşlıq xüsusi yer tutur. 2021-ci ilde imzalanan enerji sazişləri Azərbaycan-BƏƏ tərəfdəşliyini yeni mərhələyə qaldıran tarixi dönüş nöqtəsi oldu. Həmin sənədlər çərçivəsində atılan ilk böyük addım isə 2022-ci il martın 15-də reallaşdı. Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyasının təməli qoyuldu. Stansiya yalnız Azərbaycanın deyil, Xəzər regionunun və MDB məkanının en böyük günəş enerji layihəsi kimi tarixə düşdü. Qaradağda ucalan günəş stansiyası iki ölkə arasında strateji tərəfdəşliyin, ekoloji məsuliyyətin və

innovativ baxışın simvoluna çevriləcək. Layihə ey ni zamanda, Azərbaycanın enerji diplomatiyasının çəvikliyini və əzaqgörenliyini nümayiş etdirir. Bu nuna yanaşı, 2024-cü ilin ən əlamətdar hadisələrində biridə məhz Bakıda keçirilən COP29 çərçivəsində enerji sektorunda imzalanan tarixi sənəd oldu. Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR), BƏƏ-nin "Masdar" və Səudiyyə Ərəbistanının "ACWA Power" şirkətləri arasında Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda ümumi gücü 3,5 gigaW (GW) olan külek elektrik enerjisi istehsalına dair Anlaşma Memorandumu imzalandı. Bu, Azərbaycanın "yaşıl enerji" sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığının ən mühüm mərhələlərindən biri oldu.

Əlaqələrin dərin əməkdaşlıq bağlarına söykənməsinin daha bir səbəbi isə Azərbaycanın 2019-cu ildən etibarən uğurlu sədrlik etdiyi Qoşulmama Hərəkatıdır. Bu platforma ortaç dəyerler əsasında birləşən dövlətlərin güclü siyasi ittifaqidir. Təsadüfi deyil ki, Ərəb Dövlətləri Liqasının bütün üzvləri eyni zamanda Qoşulmama Hərəkatının da fəal iştirakçılarıdır. Bu həmrəylik Azərbaycanın təşəbbüslerinin beynəlxalq məqyasda nə qədər dəstək qazandığını sübut edir. İki ölkə arasında münasiətlərin əlamətdar nöqtələrindən biri də "Bakı Prosesi"dir. Prezident İlham Əliyevin 2008-ci ildə irəli sürdüyü bu ideya Avropa ilə İsləm dünyası arasında mədəniyyətlərərəsi dialoqun körpüsünə əvvəlib. "Bakı Prosesi" vasitəsilə Azərbaycan, həm Qərb, həm də Şərqi üçün etibarlı tərəfdəş və dialoq mərkəzi rolunu uğurla aparırlar. Bu platforma çərçivəsində keçirilən Ümumdünya Mədəniyyətlərərəsi Dialoq forumları ölkəmizi sadəcə geosiyasi məkanda deyil, həm də qlobal mənəvi-siyasi mərkəzlərdən birinə əvvəlib. Aydın görünür ki, Azərbaycan-BƏƏ münasibətləri dərin və strateji təməlləri ehtiva edən, zamanla daha da möhkəmələnən bir tərəfdəşliq modelidir. Bu model yalnız iki ölkənin deyil, bütövlükdə regionun və qlobal siyasetin gələcəyi üçün ümidi verici nümunə kimi dəvərləndirilə bilər.

Prezident İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işgəzar səfəri tək iki ölkə arasındaki münasibətlərin müsbət palitrası ilə yekunlaşdırır. Qeyd edək ki, iyulun 10-u tarixində dünya diqqətini yenidən Cənubi Qafqazla bağlı xəbərlərə yönəldəcək. Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin paytaxtı Əbu-Dabidə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında keçiriləcək görüş regional və beynəlxalq ictimaiyyətin maraqla izlədiyi mühüm bir diplomatik hادisə olacaq. Bu dialoq yalnız iki ölkənin liderlerinin görüşü deyil, həm də Cənubi Qafqazda uzun illərdir davam edən münaqışəyə son qoymaqla, sabitlik və davamlı sülh mühitini təmin etmək üçün aparılan səyələrin daha bir təzahürüdür.

Göründüyü kimi, həm sülh prosesi çərvəsində Əbu-Dabinin neytral məkan olması, həm də Azərbaycan-BƏƏ münasibətləri aspektində ölkə başçımızın səfəri tarixə daha bir diplomatik uğur nümunəsi kimi düşəcək.

Nurlan ABDALOV,
"Respublika".